

Tiden efter 1980; i de overflødiges brigade

Som tidligere nævnt har jeg været, og er jeg stadig meget i tvivl om denne beretning kan have værdi for andre. Men nu bringes den her og på min hjemmeside www.aage-staffe.dk som PDF filer.

Lad bogen i det mindste være et eftermæle og en tak til de mange forældre, medarbejdere og klienter, der igennem år stred – «forgæves» – men som fik lagt grunden til det hjælpeapparat, vi har i dag.

Som indenfor klientellet var der også en kæmpespredning hos medarbejdere og forældre med hensyn til etik- og moralkodeks, men jeg mødte i de 18 år også personligheder, der havde viet deres liv til at hjælpe de svageste i vort samfund. Dermed påvirkedes mine livsholdninger og dermed øgedes min livskvalitet.

Da Danmark nu igen står overfor radikale ændringer af vort administrative bureaukrati ved de forestående kommunesammenlægninger, er risikoen, for at de svagest stillede igen kommer til at betale overhængende. Måske kan bogen blive den løftede pegefing og inspiration til, at man i tide konstruktivt går ind i de forhandlinger, der bør komme. Som det er nu, falder for mange forældre med deres handicappede barn mellem to stole – er man ikke vågen, vil faldet mellem flere stole blive konsekvensen.

Som det er nu, er spild af ressourcer stort – for stort.

Mit budskab er:

Institutioner, der arbejder med levende væsener, kan ikke præstere et kvalificeret arbejde uden, at alle led kan samarbejde i en positiv ånd. Det kræver åbenhed, tillid, tolerance og hæderlighed.

Presses en arbejdskraft ud over, hvad den er forpligtiget til, slår den bak, hvis ikke den i kraft af sine idealer, kan tro og håbe på en fremtid for sine klienter. Den handicappede betaler for vore forsømmelser.

Da flere personer i venneskaren, uafhængigt af hinanden har læst det rå manuskript, og har opfordret mig til at beskrive min personlige baggrund og arbejdet i Bangladesh, har jeg også lagt det på min hjemmeside. Selv vurderer jeg ikke, at min personlige baggrund kan have læsernes interesse.

Min personhistorie ligger uden for denne bogs rammer, men forhåbentlig kan den dog give en forståelse af, hvorfor jeg har handlet, som jeg har gjort. Men husk lige mine handlemønstre skyldes en drengs erfaringer under en beskidt krig, hvor han på slitsekunder måtte tage beslutninger, der krævede liv og lagde værdier øde. Krigens oplevelser har på mange måder forårsaget handicaps, som bragte mig på kollisionskurs, da jeg modsat flertallet har handlet efter min samvittighed, har kunnet tage ansvar, beslutte og handle derefter.

Kunne Åge få tiden til at gå?

Nysgerrige sjæle vil nok spørge, hvad fordrev han så tiden med efter sin udtræden af forsorgen? Jeg havde været i Frihedsfonden og efter aftale sendt en sygemelding af længere varighed. Snart blev jeg kostet rundt fra den ene speciallæge til den anden. En af disse anbefalede en mindre, helt ukompliceret operation, nærmest svarende til at få rensede negle. Jeg blev indlagt og opereret. Imidlertid sker, hvad, jeg vil betegne som et hændeligt uheld, måske bedre som et lægeligt kiks. Sent på aftenen efter operationen vågner jeg op af bedøvelsen på intensiv afdeling med en grådkvalt ægteviv ved min side. Uvist af hvilken grund var der opstået kraftige indre blødninger, og igen havde jeg været tæt på at stille træskoene.

Få dage efter dukker en læge op, og gør rede for uheldet, men skræmt som jeg var, fattede jeg kun sidste del af budskabet:

Glem alt om at arbejde.

Fra Oasen kom brev med krav om en lægeattest, det gav jeg til en sygeplejerske. Lidt efter kom hun tilbage og fortalte, at hun på eget initiativ pr. tlf. havde meddelt brevsriveren, at jeg lå hamrende syg, og at hun kun kunne opfatte brevet som en uforskammethed. Hun ville sørge for, at de fik en meddelelse fra sygehuset, der én gang for alle ville spare dem og mig, for at spøgen blev gentaget.

55 år gammel tog jeg afsked med stillingen som centerskoleleder i Statens Åndssvageforsorg. I 1981 blev alle skader fra en omtumlet tilværelse (og fra en beskidt krig) lagt sammen, og jeg skulle herefter skånes for arbejdsmarkedets lyksaligheder og blev efter eget valg overført til de overflødiges brigade som invalid. Da jeg igen kom op til overfladen, begyndte jeg på egen hånd en genoptræning, men havde det skidt ved at bevæge mig i vort minisamfund på landet.

Når andre var på arbejde, dangderede jeg rundt og følte mig som noget af en nasser. Men denne følelse aftog helt og aldeles, da ingen forsøgte at bruge mig i arbejdslivet. Jeg blev som andre sociale tilfælde anbragt på konti i det offentlige bogholderi og har siden haft det godt med det.

Som grisen i svinestalden gryntede jeg nu:

«Lille mis på vejen dér, hvis er du? Jeg er sku min egen».

I mange somre sejlede vi i de skandinaviske skærgårde, vi havde jo tiden til det. En uddannelse som Yachtskipper med mere blev klaret i en vinters mulm og mørke og resulterede i, at jeg sejlede andres både til og fra Middelhavsområdet.

Et besøg på Tvindskolerne for at aflure dem deres pædagogiske specialer medførte, at jeg i en kort periode arbejdede på Sømandsskolens værksteder og var skipper på et af deres større sejlskibe.

En yndet aktivitet var i vintersæsonen at tage på chartertoure, når der var billige tilbud. På cykel kørte jeg fra Frederiksværk til Kastrup og fik cyklen med flyet. Husk cykelpumpen, hvis du vil eftergøre turene. Man lukker luften ud af cyklen og er absolut uvillig til at gøre skaden god igen. Det blev til cykelture i Spanien, Nordafrika og Frankrig.

I et festligt lag i 1984 diskuterede vi portugisernes fremtid efter Nelikerevolutionen og diktatorens fald. Jeg blev spurgt, *«hvor meget tror du, det koster at rejse derned»?* Jeg vidste, det ikke, men bemærkede for kækt: *«Man kan da tage cyklen».* Damerne i selskabet var ikke helt appelsinfri og brød ud i larmende hånletter.

Hvordan kunne en så gammel fyr (59 år) drømme om noget så vanvittigt? Jeg glemte alt om dette til, jeg igen blev konfronteret med disse damers «hån». Resolut pumpede jeg cyklen og drog af næste morgen, blot var der lige den hage ved det, at vi var nået hen i februar og året 1982 havde en meget streng vinter. Jeg nåede Lissabon, og da jeg nu var varmet op, kørte jeg Portugal rundt og fik endda tid til at snuse til et kollektivbrugs problemer ved at arbejde på et sådant.

I 1985 blev jeg bedt om at tage til LEVs skole i Bangladesh og skrev bogen *Handicappet – Bangladesh*. Hjemme igen byggede jeg i løbet af to år en sejlbad på 38 fod med en mast på 16 meter. Planen var at sejle ved de græske og tyrkiske kyster, men da det ville indebære, at vi måtte droppe vore skærgårdssejladser, blev det lagt på hylden. Da konen kom på efterløn sejlede vi de svenske, norske og finske skærgårde tynde i sommerhalvåret og rejste om vinteren med rygsæk på nakken i flere asiatiske lande og Mellemamerika. Her hjalp vi til så godt, vi kunne i forskellige ulandsprojekter.

Båden blev efterhånden for stor en mundfuld for os, den blev derfor solgt og i stedet byggede jeg flere kassevogne om til autocampere. Vi har så fartet rundt i det meste af Europa, Tyrkiet, og Israel. Hus og have blev også mere end vi kunne klare, og da vi skulle vælge mellem pest og kolera, plejehjem eller egen bolig, byggede vi et mindre hus i Jyllinge, tæt op ad børn og børnebørn.

I de sidste år har man pga. gigt og andre finurligheder kunnet se mig bevæbnet med computer. Computeren døjede jeg med, da de første spæde forsøg skete på en kammerats kasserede model med et oldnordisk skriveprogram, der krævede, at man skulle kunne huske kommandoerne. Et af mine handicap er læderet hukommelse – beskrevet som koncentrationslejr syndromet. For god ordens skyld: Jeg har ikke siddet i KZ-lejr, blot haft nogle lidt kedelige oplevelser.

Det blev til de bøger, du kan finde på siden www.aage-staffe.dk

Summa sumarum:

Mit lange liv deler jeg i tre faser:

1. Barne og ungdomsårene; min forvildede deltagelse i modstandskampen som sabotør betragter jeg som en fejltagelse, når vort samfunds vurdering skal danne udgangspunktet.'

2. Min tid i Åndsvageforsorgen vurderer jeg som tidsspilde – målt og sammenlignet med den effekt mit virke har haft som invalid.

Stikordsregister

^P personregister
⁰ register med ordforklaring

A		F	
Adfærdsmodifikation	129, 186	Fest	95, 116, 121 – 127
Administrative timer	218, 253	Fiksering	73, 296
Agent Orange ⁰	32, 43, 307	Fostervandsprøve	31
Arvelige (genetiske) årsager	30	G	
Autisme	38, 193, 194, 199, 204	Genetiske årsager	29
B		Gl. Bakkehus	50
Bangladesh	299, 302	Golfkrigen	308
Bank-Mikkelsen ^P	61, 63	Gymnastik	116, 119, 128, 131
Beskæftigelse	91 – 98, 103 – 105	H	
112 – 116, 133 – 135, 143 – 144, 149		Havefest	121, 124
Bette	117, 298	Hüberts dr.	48
Bofællesskab	72, 213	I	
Bopa ⁰		Integration	7, 10, 54, 102, 207-208
Budget	78, 91, 95, 98, 112-113	225-227, 256, 264-265, 293	
127, 145, 157, 208, 277, 282-285		Irak	32, 43
Darwin ^P	127, 305	Isolering	41
Den Kellerske Åndssvageanstalt	49	J	
Depleted Uranium ⁰	32, 43, 309	Japan	43, 44
Det kgl. Døvstummeinstitut i	49	K	
Dioxin ⁰	32, 43, 307	Karens Minde	50, 51, 219
Downs syndrom	30, 31, 151	Keller, Johan professor	49
Døvstum	49	Klubvirksomhed	53, 64, 78-79, 127, 140
E		153, 160, 184	
Ebberødgård	77	Kompetence	76, 79, 93, 95, 96, 97, 98
Epilepsi	32, 275	104, 108	

Stikordsregister

Kromosomer	30, 31	Rune	272, 274
Kropssprog	251	Rødbygård	22
L		S	
Lanquagemaster	237, 240, 298	Scanning	164
Lobotomi	202, 204, 205	Seveso ⁰	43
Lukket afdeling	16, 22, 25, 157, 167 181-184, 204	Signalord	120, 238, 240, 2987
M		Skinner ^P	196
Mahler-Müller, Sophy ^P	90, 273, 305	Smøl	121, 122, 216, 218
Medfødte årsager	29, 32	Social træning	120, 210
Medicin-spændetrøje	23-25, 32, 43 169 175, 185, 222-224, 277-278	Sophy, Mahler-Müller	273, 305
Medlidenhedsdrab	171, 172	Spændetrøje	25, 202, 203
Metodefrihed	116	Steincke ^P	
Mongol	30, 31, 106, 117, 151 159-164, 199, 212, 217, 222, 236, 246	Sterilisation	54
N		Stimulation	102, 103, 120, 131
Normalisering	7, 10, 55, 102, 117, 153 207, 251, 264, 293	Sygehus	175, 301
O		T	
Operant Conditioning	194, 204	Taleundervisning	51, 219, 249
P		Thalidomid ⁰	
Palæstina	32	Theresienstadt	170
Pavlov ^P	196	Træværksted	107, 144, 184
Pengeregning	126, 215, 236, 251	Tværfagligt samarbejde	132
Personalehøjskole	64	U	
R		Underholdning	79, 95-96, 124-125, 181
Rhesus negativ	33	Underviselig	172, 271, 272, 295-296
		V	
		Varekundskab	235 – 237

Personregister

B

Bank-Mikkelsen, N E (1919 – -90): dansk forsorgschef; cand. jur. Fuldmægtig i Socialministeriet 1957; forsorgschef og chef for Statens Åndssvageforsorg.

D

Darwin, Charles (1809 – -82): britisk naturforsker. Foretog 1831-36 en jordomsejling med skibet Beagle» som naturvidenskabelig volontør. Især Galapagosøerne optog Darwin p. gr. af de mange forskellige arter, der varierede så stærkt mellem øerne indbyrdes. 24 år efter jordomrejsen udkom Darwins store værk Arternes oprindelse. De vigtigste principper i bogen er den overproduktion, der finder sted i naturen, især når det gælder kønsceller, dernæst variationen: i hvert kuld og hver generation varierer afkommet indbyrdes; dette medfører naturlig udvælgelse. Denne udvælgelse medfører kampen for tilværelsen, hvor den bedst tilpassede overlever.

M

Müller-Mahler, Sophy: Leder af fysioterapeutisk afdeling (spastikerafdelingen) på Lillemosegård. Begyndte sit pionerarbejde på Karens Minde. Igennem et årelangt arbejde med klienter, hvor alle andre syntes, at her var alt håb ude, skabte hun dem en tilværelse. Sophy var et enestående eksempel på, hvad man kunne og burde gøre. Utroligt meget lærte jeg af denne kvinde og kunne dermed som så mange andre lade hendes viden komme de sværest handicappede til gode.

P

Pavlov, Ivan Petrovitj (1849 – 1936): russisk læge og fysiolog; professor i Skt. Petersborg 1890. Påviste de betingede reflekser, hvilket fik grundlæggende betydning for fysiologiens udvikling. Arbejdede først og fremmest med spytksekretionen hos hunde og kunne påvise, at spytkirtlerne producerede spyt, så snart hunden fik føde i munden; det sker ved en ubetinget, medfødt refleks. Ved hele tiden af fodre hunden under konstante forhold opstår der en betinget, erhvervet refleks, idet hundens spytksekretion starter allerede ved synet af føden, dvs. endnu inden den har smagt føden. Andre betingede reflekser kan skabes ved, at man lader en tone lyde umiddelbart inden fodringen.

Efter nogle gange er tonen nok til, at hundens spytkirtler påbegynder produktionen af spyt. Mange andre ubetingede reflekser kan på samme måde gøres betingede af bestemte forhold i omgivelserne. Fænomenet er anvendt meget i sansefysiologien, idet det kan bruges til undersøgelser af dyrenes sanser, f.eks. af hundens evne til at skelne forskellige toner fra hinanden. Pavlov modtog for sin forskning Nobelprisen i medicin 1904. Pavlov betragtes endvidere som grundlæggeren af psykologien i Sovjetunionen.

Personregister

S

Skinner, Burrhus Frederic (1904-90): amerikansk psykolog; professor ved Harvard University. Videreudviklede den klassiske behaviorisme, som hævder, at alle psykiske lovmæssigheder kan forklares som forbindelser mellem stimuli og reaktioner. Skabte den såkaldte skinnerbox, en indretning, hvor et forsøgsdyr, f.eks. rotte eller due, ved at trykke på en pedal får en belønning i form af foder. Skinnerboxen har været et af de mest anvendte hjælpemidler til udforskning af indlæringsfunktioner.

Steincke, K K (1880 – 1963): Dansk politiker; 1935 – 39 og 1950; socialminister 1929 – 35; gennemførte Socialreformen i 1933, der indeholdt bestemmelser om sterilisering af psykiske afvigere. Socialistisk Folkeparti har maj 2003 fremsat lovforslag om udbetaling af erstatning til 6.000 tvangssteriliserede.

Ordforklaring

A

Agent Orange: et amerikansk kemisk våben opfundet af admiral Elmo Zumwalt. Anvendt af amerikanerne under krigen i Vietnam i årene fra 1961 til 1971 og i 2001 i Colombia. Navnet skyldes farvekoder. Det Dioxin – indeholdende løvfældningsmiddel transporteredes i gule dunke med 209 liter i hver. To andre gifte hed Agent White og Agent Blue. USA anvendte, ifølge SIPRI 1984, 44,3 mio. liter Agent Orange i Vietnam og de omliggende lande, hvor der i alt blev anvendt 72,3 mio. liter gifte indeholdende 55 millioner kg. aktive giftstoffer, herunder 170 kg. Dioxin som er hovedelementet i Agent Orange. Det er den største mængde kemiske våben nogensinde anvendt i krig. I 1969 opdagede videnskabsmænd, at et af giftenes komponenter forårsagede fosterskader på forsøgsdyr, og i december 1970 satte USA's daværende præsident Richard Nixon en stopper for anvendelsen af de kemiske våben i Vietnam. 400.000 vietnamesere blev alvorligt skadet eller døde som en følge af giftstoffer, og antallet af tilskadekomne er voksende. Dertil er omkring en halv mio. børn født med defekter, som en følge af Agent Orange I USA menes omkring 270.000 soldater, som var udstationeret i Vietnam at være ramt af den kemiske krigsførelse.

Agent Orange blev produceret af de amerikanske kemikalievirksomheder Dow Chemical Co. og Montanso Co. Mange amerikanske soldater blev syge og har siden fået misdannede børn. Erstatningssager er i storudstrækning undgået ved, at soldaterne har afstået fra at få deres krav behandlet ved domstole (medvirket til at tysse sagen ned), mod til gengæld at indgå et forlig og få udbetalt store erstatninger. Med deres underskrift forpligtigede de sig til at frafalde alle krav. Tabene på nordvietnamesisk side har naturligvis været mange gange større. I de første mange år var de vietnamesiske hospitaler overfyldte med patienter overvejende med mave- og leverkræft. I 1996 fandt jeg på min rejse i Vietnam mange ofre, men her var mest tale om børn, som var født handicappede. Flertallet af disse når næppe voksenalderen.

De handicaps, jeg så på gader og stræder, var de lettere handicappede, det var børn og unge, som var selvhjulpne i et vist omfang. Mange havde leddene vendt modsat det normale. Hofteled kunne være drejet 90 eller 180 grader. Jeg overværede en fodboldkamp, hvor en dreng bevægede sig på alle fire, hans knæ vendte modsat, altså mod ryggen. Han mindede mest om en hund.

B

BOPA: Borgerlige Partisaner; dansk modstandsorganisation, dannet 1942 af tidligere spaniensfrivillige; fra 1943 bestående af modstandsfolk af alle politiske overbevisninger. Gennemførte under Anden Verdenskrig en lang række sabotageaktioner (mere end 1.000) mod den tyske besættelsesmagt.

Ordforklaring

Medlemstal dec. 1944 mellem 80 og 100, ved kapitulationen 175. Tabsprocent ca. 25. Gennemsnitlige levetid for en sabotør var tre måneder. Forbrug af sprængstof 25-30 tons.

D

Depleted uranium: Under Golfkrigen og sidst i Kosovo i Jugoslavien er anvendt depleted uranium ammunition, der har en særlig gennembrydende slagkraft, men som er meget giftig. Denne ammunition har forårsaget skader på nogle af de i Golfkrigen deltagende soldater og på civilbefolkningen. I Irak fødes i dag børn med to hoveder, tre ben osv., handicaps, der minder om ofrene for den berygtede og nu forbudte sove-medicin Thalidomid. Antallet af kræfttilfælde blandt irakere er steget markant. Danske FN soldater, der har befundet sig i og nær krigszonen har nu 10 år efter Golfkrigen rejst 171 erstatningssager overfor Arbejdsskadestyrelsen, men hidtil har man afvist 158 sager. Af 28 børn, som er efterkommere af disse soldater skal 13 have pådraget sig sygdomme, som medfører vejrtrækningsproblemer, gigt og voldsomme eksemmer, meget lig fædrenes sygdomme.

Seveso, Italien: Ved Seveso-ulykken i Italien 1976 medførte en eksplosion udslip af ca. 100 kg Dioxin, som gjorde et stort landområde ubeboeligt og påførte beboerne store lidelser. I dag har store dele af den implicerede industri nedskåret eller er helt ophørt med fremstillingen af ukrudtsbekæmpelsesmidler, som kan indeholde eller udskille Dioxin.

T

Thalidomid: sovemedicin; forårsagede et aldrig opklaret omfang af skader på ny-fødte.

Litteraturliste

Fagplanskema III 1976/77 Socialpædagogisk Træningscenter

Hvordan, udgivet af forældre til voksne psykisk handicappede ved Centerskolen for voksne. Socialpædagogisk Træningscenter, Sandtoften 7, Gentofte.

Åndssvages Integration, Realitet eller Illusion. Henning Sletved – Henrik Haubro. Akademisk Forlag.

Kontaktsvage Børn. Nadja Mac og Axel Arnfred. Gyldendal.

Skrøbelig kontakt. Birgit Kirkebæk, Hans Clausen, Karin Storm og Birgit Dyssegård. Dansk psykologisk Forlag.

Normaliseringens Periode. Birgit Kirkebæk. Forlaget SOCPOL.

Særforsorgens Udlægning: Betænkning fra udvalget af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg. Betænkning nr.781.1976

Handicaphistoriske samlinger i Danmark. Dansk psykologisk Forlag.

Den grønne abe.

Den menneskelige Zoo

Hvad siger din krop?

Intim adfærd. Alle af Desmond Morris. Gyldendals Bogklub.

En gang åndssvag – altid åndssvag. Gunnar Iversen. Hante Akademiet Paria.

Det åndssvage barn. Jakob Øster. Munksgård.

Undervisning af åndssvage: Adfærdsændring eller terapi?

Henning Sletved og Henrik Haubro. Akademisk Forlag.